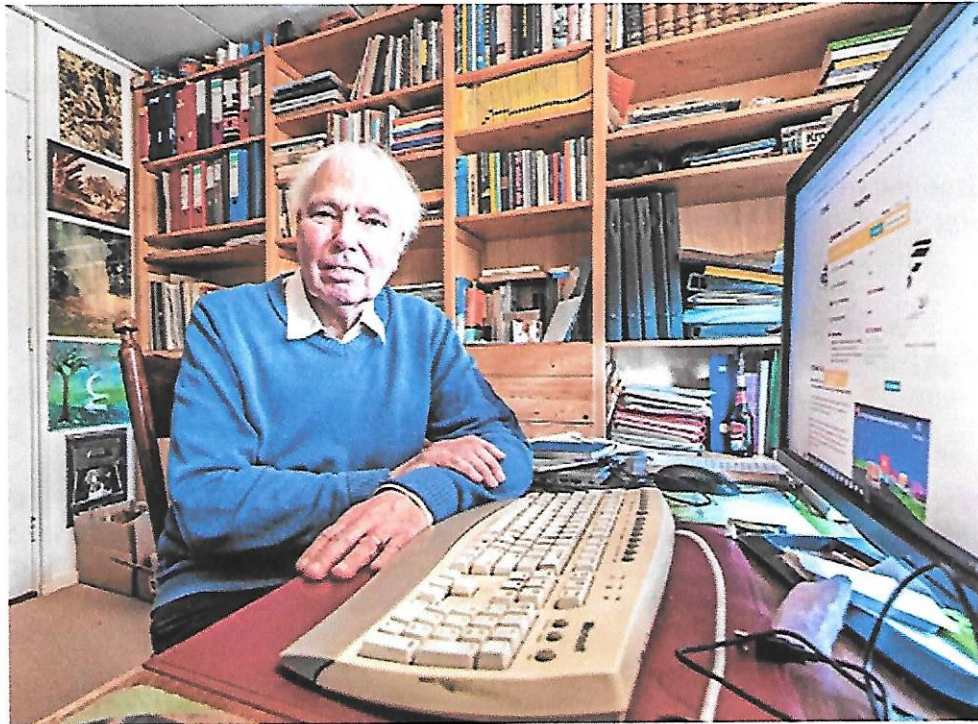

VINCENT DEKKER, vaste volger van dramavlucht

Herhaling van Bijlmerramp ligt op de loer

Vincent Dekker, thuis in zijn werkkamer. Over de dramatische Bijlmerramp: 'Onvoorstelbaar, als je het op een rijtje zet'.

Een nieuwe Bijlmerramp kan met gemak zo weer plaatsvinden. Die stellige overtuiging heeft Vincent Dekker (71) uit Bergen, voormalig luchtvaart- en onderzoeksjournalist van dagblad Trouw en hoofdpersoon in de thrillerserie 'Rampvlucht'.

*hoor en weder-
hoor?*

Wanneer ik de autosleutel omdraaide, dacht ik vaak: binnen een halve seconde ben ik op weg naar huis of naar de hemel

Jongeren die toen niet eens geboren waren, gaven mij complimenten dat ik me als een pitbull op die zaak heb gestort

Het neerstorten van een Israëlische vrachtjumbo op 4 oktober 1992 met geheimzinnige, explosieve lading op twee flats in Amsterdam had 43 doden en honderden gewonden tot gevolg. Dekker heeft zich decennialang vastgebeten in het dossier, **dat grotendeels nog altijd in nevelen is gehuld.**

„We hebben totaal niets geleerd van deze krankzinnige doofpotaffaire, een schandvlek voor de Nederlandse politiek”, stelt de geboren Alkmaarder met opwinding in zijn stem.
„Landingsbaan 27 op Schiphol is nooit gedraaid, waardoor nog steeds dagelijks héél veel toestellen over bewoond gebied vliegen.”

3PR
2003
?

„Het veto welke route terug wordt gevlogen bij storingen of mankementen, ligt bij piloten en nog altijd niet bij de luchtverkeersleiding. Vliegtuigen in nood kunnen beter uitwijken naar weiland of water, het IJsselmeer of de Noordzee. Dan is de kans op overleving en minder slachtoffers veel groter, maar het gebeurt niet. Ook aan de houding van Schiphol en de luchtvaartwereld richting omwonenden is weinig veranderd. Onvoorstelbaar, als je het op een rijtje zet.”

In 2022 is het 30 jaar geleden dat de Bijlmerramp zich voltrok. Dat leidt tot behoorlijk wat media-aandacht en herdruk van Dekkers eerder verschenen boek 'Going down, going down', aangevuld met nieuwe informatie.

Er komt een thrillerserie op tv, 'Rampvlucht'. Inclusief documentaire, diverse podcastafleveringen en interactieve website. Het plot is grotendeels gebaseerd op het werk en leven van de Bergenaar, wiens personage treffend wordt gespeeld door Thomas Höppener.

„Mijn vrouw Marijke en ik waren zeer onder de indruk. We hebben de ruwe versie vooraf gezien, De serie is ongelooflijk goed gemaakt”, toont de hoofdpersoon zich complimenteus.
„Ook Pierre Heijboer, de collega van 'concurrent' De Volkskrant met wie ik stiekem samenwerkte, wordt vertolkt zoals ik hem heb gekend. Een man met veel branie, bravoure, die een drinkebroer was, maar zijn strepen absoluut heeft verdiend. Hij is helaas in 2014 overleden.”

Ooggetuigen

„Het is bijzonder eervol en voelt als enorme erkenning voor al het werk en de eigenwijsheid die ik met hem in de Bijlmerramp heb gestoken. Voor mijn gevoel klopten een heleboel zaken die overheidsinstanties ons wilden doen geloven niet. Dat werd bevestigd door ooggetuigen. Dus wij bleven maar doorspitten, op zoek naar de waarheid.”

Dekker doet de ene na de andere onthulling. Onder meer dat de Boeing 747 van El Al een andere route vliegt dan de Rijksluchtvaartdienst aanvankelijk beweert. Verder dat het vrachtvliegtuig onderweg niet een motor, maar twee motoren verliest. En dat het toestel op de terugweg zelfs twee keer over de Bijlmer is gevlogen voordat het neerstortte.

Zenuwgas

Een andere primeur gaat over 'mannen in witte pakken', mogelijk de Israëlische geheime dienst, die snel na de ramp ter plaatse zijn en voor wie hulpdiensten moeten wijken.

Dekker schrijft ook over een verdwenen cockpitvoicerecorder en opgeruimd staartstuk, gewiste video- en geluidsopnamen. En later over bewoners uit de Bijlmer en hulpverleners die soms langdurig ziek worden en zelfs overlijden. Dat het toestel verzwaard is met uranium en in de laadruimte sarin (grondstof voor zenuwgas) heeft gezeten, is de druppel die uiteindelijk leidt tot een parlementaire enquête.

Al dat spitwerk wordt de onderzoeksjournalist, die ook de krachten bundelt met Joost Oranje en Rob de Lange van actualiteitenprogramma Nova ('Nu Nieuwsuur'), bepaald niet in dank afgenomen.

„Ja, ik heb behoorlijk wat tegenwerking ondervonden. Overheidsvoorlichters die mij geen informatie of antwoorden gaven, waarschuwden dat ik mijn carrière de grond in boorde. Ze belden achter mijn rug de eind- en hoofdredactie om te beweren dat ik onzinverhalen schreef, in de hoop publicatie van artikelen tegen te houden. Terwijl ministeries en luchtvaartinstanties juist logen en bedrogen, er keihard is gefraudeerd. De toenmalige ambassadeur van Israël in Nederland ging zelfs bij Trouw langs: of ze mij een andere baan konden geven.”

Thomas Höppener (links) speelt Vincent Dekker in de serie 'Rampvlucht'. Yorick van Wageningen vertolkt Pierre Heijboer.

Geïntimideerd

Dekker, die in de Tweede Kamer nagenoeg alleen in Rob van Gijzel (PvdA) een kritische medestander treft, wordt zelfs geïntimideerd en bedreigd.

„Wanneer je 's avonds thuis komt en je vindt halverwege het tuinpad naar de achterdeur een pakje Israëliische sigaretten, enkele maanden na de ramp, dan word je toch een beetje zenuwachtig. Het leek mij een signaal van de Mossad, onderdeel van de Israëliische geheime dienst, om te laten doorschemeren dat ze wisten waar ik woonde. Nee, toen heb ik me een poos niet heel veilig gevoeld. Want het is niet leuk om die lui op je dak te hebben. Je mag gerust weten dat ik toen best bang ben geweest”, vertelt hij.

Ineens raakt Dekker geëmotioneerd. „Elke keer wanneer ik van de redactie naar mijn wagen op een donkere parkeerplaats liep, keek ik eerst onder de auto en onder de motorkap. Wanneer ik de sleutel in het contact stak en die omdraaide, dacht ik vaak: binnen een halve seconde ben ik op weg naar huis of naar de hemel. Ja, dat was achteraf een heftige periode.”

Het weerhoudt hem er niet van om door te gaan waarmee hij bezig is. „Tijdens de opnamen voor de podcast begon ik, toen ik op die tijd terugblikte, voor het eerst spontaan te janken.

Het heeft kennelijk toch sporen nagelaten. Die angst was pas weg, toen ik met Heijboer ging samenwerken. Dat ik er niet meer alleen voor stond, heeft mij behoorlijk gerustgesteld.”

Zelfs tijdens een geboekte huwelijksreis naar Egypte houdt Dekker er rekening mee doelwit te worden. „Kort voor ons vertrek was daar een aanslag geweest op een bus met Duitse toeristen, gepleegd door moslimextremisten. Zoiets kan de Mossad heel makkelijk ensceneren. Tijdens ons verblijf in een hotel in Caïro ben ik midden in de nacht gebeld door een Arabisch sprekend persoon. Geen idee wat die man wilde en waar dat vandaan kwam. Om die reden ging Marijke in onze bus steeds bij het raam zitten.”

Op de zondagavond dat de Boeing de Bijlmerflats binnen vliegt, is Dekker net met - toen nog - zijn vriendin terug van een wandeling. Ze willen gaan eten. „Mijn moeder belde, dat we het journaal moesten kijken. Er was iets verschrikkelijks gebeurd. Bij het zien van de beelden, trok ik lijkbleek weg. Het enige positieve was dat het geen passagierstoestel betrof. Dan waren er vele doden meer gevallen.”

De vuurzee in de Amsterdamse Bijlmer.

Nieuwe bronnen

'Rampvlucht' heeft Dekker weer in contact gebracht met Oranje, nu werkzaam bij Nieuwsuur. „Er is veel op gang gekomen. Het mooie is dat zich zowel bij mij als bij hem, 30 jaar na dato, **nieuwe bronnen hebben gemeld**. Samen willen we de losse einden aan elkaar knopen, raadsels ontrafelen.”

Bij zijn uitgever is een **pak papier bezorgd met kopieën van processen-verbaal die de politie na de ramp heeft opgemaakt**. „Daar zit misschien nog interessante informatie tussen.”

Dekker is dit jaar bij de herdenking in de Bijlmer geweest. „Met een vaste groep, een stuk of vijf mensen van toen, heb ik nog contact. Vanwege de serie werd ik aangesproken door wildvreemden, zelfs jongeren die toen niet eens geboren waren. Zij bedankten mij, waren

blij dat 'Rampvlucht' is gemaakt. Gaven complimenten dat ik me als een pitbull op die zaak heb gestort om de onderste steen boven te krijgen. Dat is best ontroerend."

Hij trekt parallellen tussen de Bijlmerramp, de aardbevingsschade door gaswinning in Groningen en de toeslagenaffaire. „Gemene deler is dat slachtoffers worden genegeerd, niet naar ze is geluisterd. Dat er kennelijk andere belangen spelen om zaken toe te dekken. Het zijn menselijke tekortkomingen. Alle omwonenden van Schiphol en bewoners van de Bijlmer hebben recht om te weten wat er is gebeurd, waarom dat toestel die flats heeft doorboord."

De parlementaire enquête naar de Bijlmerramp heeft hem uitermate teleurgesteld. „Die was echt een aanfluiting. Er is nooit een minister ontslagen of kabinet gevallen, daar had de politiek geen trek in. De Tweede Kamer is veel te braaf geweest, was stemvee om de coalitie in het zadel te houden. Ik weet zeker dat er in het Torentje van toenmalig minister-president Wim Kok overleggen zijn geweest, waarvan de inhoud onder de pet is gehouden. Kennelijk bestaan er rond dit dossier nog altijd grote geheimen."

De onderzoeksjournalist weet dat lang niet alles boven tafel is en koestert de hoop dat in 2069 - 75 jaar nadat het onderzoek officieel is afgesloten - alsnog nieuwe feiten openbaar worden gemaakt. „Om dat mee te maken, moet ik 118 worden, dus dan ben ik wel tot stof wedergekeerd. In zekere zin is dat frustrerend, andere journalisten of historici moeten tegen die tijd maar achterhalen wat er echt aan de hand is geweest."

„Het ergste is het voor de nabestaanden, die hun partner, kind of ouder zijn verloren. Bewoners, maar ook hulpverleners van de brandweer, politie en ambulancedienst die zijn ingezet. Zij worstelen nog jaren met de vraag waarom hun dierbare ernstig ziek is geworden en of er een relatie bestaat met de ramp. Wat ik heel knap vind, is dat veel mensen in de Bijlmer begrip hebben gehouden voor de noodzaak dat Schiphol bestaat. Ze zijn niet rabiaat of anti-overheid geworden, ondanks de verschrikkingen die zij hebben moeten doorstaan."

Ramptoerist

Of hij, met de wetenschap van nu, dingen anders zou hebben gedaan? „Zeker weten. Ik ben toen niet direct naar de rampplek geweest, er waren genoeg collega's die daar verhalen optekenden. Ik wilde daar niet als ramptoerist rondhangen. Als ik dat wel had gedaan, had ik misschien zelf die figuren in witte pakken kunnen zien, het staartstuk kunnen zien liggen. Dan had ik dingen uit eigen waarneming geweten. Nu heeft iedereen een mobiele telefoon, zouden er beelden online rond zijn gegaan en had deze ramp door een overdaad aan informatie nooit in de doofpot kunnen worden gestopt."

Destijds zijn er twee mensen geweest die een camera bij de hand hadden en wiens fotorolletjes door de politie in beslag zijn genomen voor onderzoek, weet Dekker. „Een rolletje is 'per ongeluk' verkeerd ontwikkeld, waardoor er niks meer op stond. De andere fotograaf heeft de opnamen mogen zien, een geheimhoudingsverklaring getekend en mag daar nooit over praten."

De affaire heeft zijn vertrouwen in de Nederlandse overheid geschaad. „Dat is niet verdwenen, wel stevig afgebrokkeld. Gemiddeld functioneert het in ons land goed, soms laten overheidsinstanties verschrikkelijke steken vallen. Het is ronduit beschamend dat in dit dossier burgers zijn voorgelogen. De naïviteit dat Nederland een oase is waar dat niet gebeurt, ben ik kwijt. Door de Bijlmerramp zijn de schellen van mijn ogen gevallen."

Gouden Kalf

De 5-delige thrillerserie 'Rampvlucht' (NPO 1/KRO-NCRV) van scenarioschrijver Michael Leendertse is bekroond met een Gouden Kalf in de categorie beste dramaserie. Acteur Thomas Höppener, die de rol van de Vincent Dekker vertolkt, was genomineerd voor beste hoofdrol dramaserie, maar moest die eer laten aan Jeroen Spitzenberger ('Het jaar van Fortuyn'). Op 5, 12 en 19 januari 2023 zendt de VPRO een 3-delige internationale documentaireserie over de Bijlmerramp uit, gemaakt door de Israëlische cineast Noam Pinchas. Dekker heeft ook aan deze productie zijn medewerking verleend.